

लौघता “अनिशं अनिशा वा” सि० कौ० । समा-
हारद्वयेऽपि लौघता । “इन्द्रियाणां जये योगं स
याति चेदु दिवानिशम्” मनुः ।

निशाकर पु० निशां करोति “दिवाविभाजयेति” पा०
म-ट ७५०स० । १चन्द्रे २कर्पूरे च अमरः । “दिवा-
वलीवालनिशाकरांशुभिः” माघः “बहुलेऽपि गते निशा-
करः” कुमा० । १कुक्कुटे शब्दरत्ना० ।

निशाख्या स्त्री निशाया आख्या आप्या यस्याः । निशा-
ख्यायां हरिद्रायां अमरः ।

निशाचर पुंस्त्री निशायां चरति चर-ट । १राक्षसे २श-
गावे ३पेचके ४सर्पे च मेदि० । “अर्जुनस्य वचः श्रुत्वा
विलसोऽभून्नशाचरः” भा०सुत० १५२अ० “तस्यपाश्व-
दुदस्य दक्षिणं दोर्निशाचरः” रघुः स्त्रियां जातित्वात्
ङीष् । ५रात्रिचरिणाम्ने लि० स्त्रियां टित्वात् ङीष् ।
सा च हकुबटायां ७केशिनीनामगन्धर्व्ये च जटाधरः ।
“राममन्मथशरेण ताडिता दुःसहनेन हृदये निशाचरी ।
गन्धर्वद्रुधिरचन्दनोजिता जीवितेशवसतिं जगाम सा”
रघुः । दपिशाचादौ लि० ।

निशाचरपति निशाचरणां भूतानां पतिः । प्रमथपती
१शिवे “ततो हरो जटी स्यादुर्निशाचरपतिः शिवः”
भा०श्रो० ५२अ० २राक्षसेन्द्रे राक्षसे च । [लिका० ।

निशाचर्मन् पु० निशाया चर्मैव आवरकत्वात् । अन्धकारे

निशाजल न० निशाजातं जलम् शा०त० । हिमजले लि० ।

निशाट पुंस्त्री निशायामटति षट-अच् । १पेचके हेमच०
स्त्रियां जातित्वात् ङीष् । २निशानतियुक्तमात्रे लि०

निशाटक पु० निशेव लण्णत्वात् षटति निशायामटति वा
षट-अबुच् । १शुगुको राजनि० । २रात्रिचरमात्रे लि० ।

निशाटन पुंस्त्री निशायामटति षट-ल्यु । १पेचके हवा०
स्त्रियां जातित्वात् ङीष् । २रात्रिचरमात्रे लि० स्त्रियां
टाप् ।

निशात लि० नि+शो-क्त पञ्चे इत्वाभावः । तेजिते ती-
क्ष्णोक्ते “वराणि दुर्गाणि निशातमायुधम्” माघः
“तद्वद्यतनिशातामिं प्रत्युवाच जिजीविषुः” भट्टिः ।

निशात्यय पु० इत० । १निशावसाने । ७व० । २प्रभाते च हेमच०

निशाद पु० निशायामति षट-अच् । १रात्रिभोजनि
२निशादे रमानाथः । [द्वायंक्षयतदः ।

निशादर्शिन पु० निशायां पश्यति दृश-णिनि । मेत्तके श-
निशादि पु० इत० । सायंबन्ध्यायां राजनि० ।

निशान न० नि+शो-भावे ल्युट् । तीक्ष्णोकरणे तेजने
“कसादेतेऽल सन्देहे चान्तिनिन्दविचारणे । निशाना-
र्जवनिन्दासु रगजयेऽपि कितोमतः” सुश्रवो० । “तेषां
(शस्त्राणां) निशानार्थं शाल्वलिशिलाभाषवर्णम्” सुश्रुतः

निशानाथ पु० इत० । १चन्द्रे “अष्टमस्य निशानाथे कण्टकैः
पापवर्जितैः । प्रवासी सुखमायाति सौम्यैर्तामसमन्वितः”
षट्पञ्चाशिका । २कर्पूरे च अमरः ।

निशान्त न० नितरां शस्यते विशस्यतेऽल आचारे क्त ।
१भवने अमरः । “तस्याः स राजोपपदं निशान्तं कामीव
कालाहृदयं विषेय” रघुः “निशान्तनारीपरिधानधून-
नेत्यादि” माघः इत० । २निशायाः अन्ते । ७व० । १अपि ।
“न निशान्ते परिश्रान्तो ब्रह्माधीत्य पुनः श्रमेत्” मनुः ।
मा०त० । ४नितान्तशान्ते च मेदि० । ततः उत्तरा० चतु०
रथ्यां ङ । निशान्तीय तत्त्वज्ञकदेशादौ लि० ।

निशान्ध लि० निशायामन्धः ७त० । १रात्र्यन्ते नक्तान्धश्च
इयम् । २अतृकालतायां स्त्री रात्र्यन्तच्छब्दयोगभेदो
दृष्टजातके उक्तो यथा “शूरः कृत्वा विकलनयनो
निर्दोषोऽकं तदुस्ये मेघे सख्यमिरनवनः सिंह-
संख्ये निशान्धः” । “सिंहहर्मे तलस्ये चार्कं निशान्धः
रात्र्यन्तो भवति” भट्टोत्पलः ।

निशापति पु० इत० । १चन्द्रे २कर्पूरे च अमरः “लघ-
न्विभुक्तिसंशुद्धा मध्यभुक्तिर्निशापतेः” सु०सि० ।

निशापुत्र पु० निशायाः पुत्र इव । खेचरे नक्षत्रादौ तेषां
रात्रौ पुष्ट्योतिष्कत्वात् रात्रिपुत्रतत्त्वत्वम् । “खेचराय
निशापुत्रास्तथा पातालवासिनः” हरिवं० २२६अ० ।

निशापुष्प न० निशायां पुष्पप्रति पुष्प-विशेषे अच् । कुसुदे-
वत्पत्रे राजनि० ।

निशाबल पु० निशायां बलं वीर्यमस्य । मेघद्वयपतुःकर्कटमिधु-
नमकराख्येषु षट्षु राशिषु यथोक्तं दृष्टजातके “मोऽज्जा-
मिकर्कमिधुना सन्ध्या निशाख्याः पुष्पेद्या विमिधुनाः
कषितास्तएव । शीघ्रोद्या दिनबलाय भवन्ति शेषा लग्नं
समेत्यु भयतः घृष्टरोमयुग्मम्” । “निशाख्या निशाबल-
संज्ञा उत्तररत्न दिनबला इत्युक्तेरत्रापि निशाबला
इति, व्याख्यातं तत्प्रयोजनं, यात्रायां तत्प्रोक्तं यथा च
“शसं दिवा दिनबले निमि नक्तवीर्ये” राशौ विष-
य्य यमतो गमन न शसम्” । नक्तवीर्यादयोऽप्यल ।

निशाभङ्गा पु० निशाया हरिद्राया भङ्गः इव भङ्गः पक्ष्मी-
स्याः । दुग्धपुष्पाम् (इधमेवा) शब्दच० ।